

Analiza ankete o Nacrtu prijedloga Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine

Provedba ankete

U razdoblju od 17. kolovoza do 6. rujna 2016. godine provedena je neslužbena anketa o sadržaju i ključnim elementima Nacrta prijedloga Strategije regionalnog razvoja za razdoblje do kraja 2020. godine. Provedba je organizirana putem besplatnog sustava za izradu anketnih upitnika Typeform¹, a sama anketa bila je dostupna na poveznici <https://regionalnirazvoj.typeform.com/to/hkfmYI>.

Anketa je pokrenuta u vrijeme službenog javnog savjetovanja o strateškom dokumentu koje se provodilo u razdoblju od 4. kolovoza do 4. rujna 2016. godine. U ovom je razdoblju Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije kao nositelj izrade omogućilo sudjelovanje u službenoj javnoj raspravi putem:

1. uvida u dokumente u prostorijama Ministarstva svakim radnim danom u vremenu od 9 do 12 sati,
2. upućivanjem pitanja, prijedloga, mišljenja i primjedbi - upisom u knjigu primjedbi koja će biti izložena na mjestu javnog uvida, davanjem u zapisnik za vrijeme javnog izlaganja ili dostavom u pisanom obliku na adresu: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Račkoga 6,
3. komentiranjem dokumenta objavljenog putem e-Savjetovanja: <https://esavjetovanja.gov.hr/Econ/MainScreen?entityId=3826>,
4. dolaskom na javno predstavljanje 30. kolovoza 2016. godine.

Obavijest o ovoj neslužbenoj anketi objavljena je: (1) na naslovnici mrežne stranice <http://regionalni.weebly.com>, (2) na pratećoj Facebook stranici "Regionalni razvoj – javni dokumenti" <http://facebook.com/regionalnirazvojr> te (3) putem dvije javne obavijesti unutar LinkedIn mreže uz (4) dodatno informiranje koje je administratorica stranice provela među svojim kontaktima.

Neslužbena anketa, provedena bez financijske ili propagandne podrške, ne može biti zamjena za službeno sustavno prikupljanje mišljenja o ključnim elementima strateškog dokumenta i nije realno očekivati da bi mogla obuhvatiti reprezentativan uzorak ili dovoljan broj sudionika zainteresiranih za detaljno proučavanje buduće Strategije regionalnog razvoja. Veći broj osoba koje bi mogle sudjelovati u ovakvom ispitivanju, svoje će mišljenje vjerojatno izraziti unutar službene javne rasprave i nisu nužno zainteresirane za popunjavanje dodatnog upitnika. Ipak, na odluku o provedbi ankete u ovom je slučaju utjecalo nekoliko motiva:

- **Mogućnost širenja informacije o javnoj raspravi koja je u tijeku.** S obzirom da je službena javna rasprava pokrenuta u ljetnim mjesecima dodatnim objavama na mreži Facebook i na stranici <http://regionalni.weebly.com> veći broj ljudi mogao je saznati za njezino održavanje. Prvu obavijest o anketi na Facebook stranici vidjelo je 337 korisnika ove društvene mreže, dok je mrežna stranica <http://regionalni.weebly.com> tijekom trajanja ankete bilježila 130 do 150 posjetitelja tjedno (uz više od 1.000 posjeta pojedinačnim podstranicama). Unutar ankete sudionicima su ponovljene informacije o tome kako se mogu uključiti i u službenu javnu raspravu.
- **Širenje osnovnih informacija o strateškom dokumentu.** Pitanja u anketi postavljena su tako da sudionici mogu iz nje saznati informacije o trajanju javne rasprave, vrijednostima, horizontalnim temama, strateškim ciljevima i prioritetima navedenima u dokumentu čak i

---

1 Typeform besplatno omogućuje pregled broja pristupa anketi te pregled rezultata u stvarnom vremenu, uz mogućnost preuzimanja odgovora u tabličnom (xlsx i csv) formatu pogodnom za daljnju obradu, kao i preuzimanje gotovog izvještaja

ako ga nisu pročitali. Prema evidenciji aplikacije Typeform anketa je posjećena 98 puta (sa 62 različita uređaja²).

- **Informiranje i poticanje na razmišljanje o politici regionalnog razvoja** – ujedno to je i opći cilj stranice <http://regionalni.weebly.com> i prateće Facebook stranice "Regionalni razvoj – javni dokumenti" koje su tijekom provedbe ankete i javnog savjetovanja o strateškom dokumentu bilježile visok broj posjetitelja. U anketi se dio pitanja odnosio na sam regionalni razvoj i postojala je mogućnost da sudionici popune samo taj dio.
- Ispitivanje **prednosti i ograničenja** upitnika kojim bi se mišljenja o strateškom dokumentu pokušala prikupiti **usmjerenim pitanjima** umjesto davanjem isključivo slobodnih nestrukturiranih komentara.

Rezultati potpuno slobodne forme komentiranja kakva se danas koristi prilikom javnih rasprava izuzetno su ovisni o subjektivnom doživljaju i interesima – u pravilu će oni koji se bave ekološkim pitanjima davati komentare da zaštita okoliša nije pokrivena u dovoljnoj mjeri, oni koji se bave obrazovanjem da ono nije obuhvaćeno na odgovarajući način, pojedinci koji dolaze iz pojedine regije da njihovi problemi nisu dovoljno zastupljeni... Izrađivači dokumenta tako kroz javnu raspravu ne dobivaju ujednačenu informaciju o tome kakav je stav javnosti ili ključnih dionika o analizi stanja, kvaliteti postavljenih ciljeva, pokazateljima i sl. Autorica ankete vjeruje da bi se korištenjem upitnika ovakvog tipa (ne ograničavajući mogućnost da sudionici javne rasprave u njega dodaju ili odvojeno pošalju sve svoje komentare) unaprijedio postupak prikupljanja mišljenja te dala kvalitetnija ocjena dokumenta odnosno povratna informacija stručnjacima zaduženima za njegovu izradu.

Općenito se može reći i da se ovom anketom pokušao **u prvi plan staviti sam strateški dokument**. Uvođenjem obveze izrade Strateških studija o procjeni utjecaja na okoliš zbog vrlo stroge forme, rokova te dodatnih administrativnih koraka koji su propisani za prateći dokument, može se dogoditi da se fokus pomakne sa sadržaja samog strateškog dokumenta pa i da se interes za njega i njegova kvaliteta smanje.

Glavni nedostatak provedene ankete vjerojatno je njezin opseg – ukupno je uključila 41 pitanje. Iako je prosječno popunjavanje po sudioniku bilo unutar relativno prihvatljivih vremenskih okvira (oko 13 i pol minuta), ovako velik broj pitanja sigurno je bio demotivirajući faktor za neke koji su pristupili upitniku pa je popunjavanje završilo oko 13% onih koji su upitnik otvorili. Također, teoretski postoji mogućnost da dio sudionika nakon popunjavanja anketu nije poslao pritiskom na "Pošalji". Ideja da se umjesto jednog velikog anketiranja u kratkom roku provede više manjih također bi imala određene nedostatke jer bi se unutar svakog pojedinačnog upitnika morala ponoviti neka osnovna pitanja vezana za strukturu sudionika, a veći broj anketiranja bi također izazvao svojevrsno zasićenje i smanjio odziv.

Ukratko, nepovoljni faktori koji su utjecali na popunjavanje upitnika bili su:

- **termin** objave tijekom ljetnih mjeseci (u terminu službene javne rasprave),
- **nedostatak izravnog marketinga** prema ciljanim skupinama (npr. elektroničke poruke regionalnim koordinatorima, županijama, općinama i gradovima)
- **neslužbeni karakter** zbog kojeg neki pristupnici koji namjeravaju svoje mišljenje iskazati službenim putem nisu imali interesa za popunjavanje,
- zahtjevna **tema** s kojom je šira javnost relativno slabo upoznata te
- prevelik **broj pitanja** u obrascu.

S obzirom da je sam Nacrt prijedloga Strategije u ovom slučaju dan na javno savjetovanje bez niza elemenata (pokazatelji, financijski okvir), ako bi se nositelj izrade odlučio ponoviti javno savjetovanje za cjeloviti dokument, anketa bi se mogla ponovo koristiti uz ispravke njezinih ključnih nedostataka.

---

2 Ovaj podatak ipak treba uzeti s određenim oprezom jer nije poznato na koji način Typeform bilježi pristup uređaja

Struktura anketnog upitnika

Anketa se sastoji od naslovnice na kojoj je ukratko objašnjena svrha ankete, a sam upitnik podijeljen je u šest dijelova:

1. Javno savjetovanje o Strategiji regionalnog razvoja – 8 pitanja
2. Sadržaj predložene Strategije regionalnog razvoja – 14 pitanja
3. Brojčana ocjena elemenata – 5 pitanja
4. Donošenje Strategije regionalnog razvoja i njezin odnos s drugim strateškim dokumentima – 4 pitanja
5. Vi i politika regionalnog razvoja – 9 pitanja
6. Dodatni komentari (slobodan unos) – 1 pitanje

Nakon pitanja prikazan je tekst koji podsjeća sudionike na mogućnosti uključivanja u službenu javnu raspravu o budućoj Strategiji.

U ovom su upitniku sudionici imali visoku razinu slobode za izražavanje mišljenja. Uz većinu pitanja postojala je mogućnost upisivanja odgovora koji nije ponuđen (unutar odgovora "Drugo"). Anketa je sadržavala i dva pitanja koja su dopuštala slobodan unos dužeg teksta (3e *Ako imate dodatne komentare na opću kvalitetu, razumljivost, provedivost ili grafički izgled Strategije možete ih upisati ovdje* te završno pitanje 6. *Ako imate dodatnih komentara, molimo upišite ih ovdje*). Niti jedno od pitanja u anketi nije bilo obvezno čime je ostavljena mogućnost da osobe koju se odluče na popunjavanje daju odgovore samo na ona pitanja o kojima su informirane. U fazi obrade mogu se također izdvojiti oni koji su dokument većim dijelom ili barem djelomično proučili od onih koji žele dati samo općenito mišljenje o regionalnom razvoju.

Velik dio pitanja unutar ankete postavljen je na način da:

- sudionicima citira informaciju iz strateškog dokumenta (npr. navede viziju, strateške ciljeve ili prioritete unutar samog pitanja kako ih ne bi morali tražiti po dokumentu),
- ponudi obrazloženja unutar odgovora kako bi se sudionici naveli na razmišljanje i kako bi se izbjegao inače čest odabir srednjeg/neutralnog odgovora.

Kao primjer takvog koncepta pitanja može se navesti pitanje 2a:

U prijedlogu Strategije navedena je vizija koja glasi:

"HRVATSKA 2020.+ : Zemlja regija blagostanja i sretnih ljudi"

Što mislite o ovoj viziji?

A Izvršna vizija - optimistična i poticajna izjava koja će potaknuti bolju provedbu dokumenta

B Dobra vizija - u skladu s uobičajenim vizijama u strateškim dokumentima

C Nerealna vizija koja će zbog nemogućnosti ostvarenja demotivirati one koji provode Strategiju

D Vizija predstavlja samo "ukras" u dokumentu pa nije bitno kakva je njezina kvaliteta

E Nemam mišljenje o viziji

Tablica 1. Tip pitanja u anketnom upitniku

	Dio upitnika	Odabir jednog odgovora	Odabir jednog odgovora uz mogućnost slobodnog unosa pod "Drugo"	Odabir više ponuđenih odgovora	Slobodan unos
1.	Javno savjetovanje o Strategiji regionalnog razvoja	3	4	1	0
2.	Sadržaj predložene Strategije regionalnog razvoja	1	11	2	0
3.	Brojčana ocjena elemenata	4	0	0	1
4.	Donošenje Strategije regionalnog razvoja i njezin odnos s drugim strateškim dokumentima	1	3	0	0

	Dio upitnika	Odabir jednog odgovora	Odabir jednog odgovora uz mogućnost slobodnog unosa pod "Drugo"	Odabir više ponuđenih odgovora	Slobodan unos
5.	Vi i politika regionalnog razvoja	3	3	3	0
6.	Dodatni komentari	0	0	0	1
	Ukupno	12	21	6	2

Cjelovit sadržaj upitnika dostupan je u prilogu ovog dokumenta.

Popunjenost ankete i struktura ispitanika

Upitnik je ukupno popunilo 8 sudionika odnosno oko 13% onih koji su otvorili obrazac. Iako je riječ o relativno malom broju za značajnu analizu, treba napomenuti da se u službeno komentiranje Nacrta prijedloga Strategije provedeno putem aplikacije e-Savjetovanja uključilo 7 sudionika pa je zapravo riječ o približno istom odzivu koji bi se teoretski mogao uzeti s jednakom ozbiljnošću. Jedna od ključnih razlika ove ankete u odnosu na provedeno e-Savjetovanje je anonimnost. Dok je svaki komentar koji se napiše unutar e-Savjetovanja povezan s OIB-om i javno objavljen, u anketi se mišljenje daje potpuno anonimno.

Svi sudionici koji su pristupili upitniku popunili su ga u odgovarajućoj mjeri da bi se njihovi odgovori mogli kvalitetno koristiti. Unatoč mogućnosti da dopišu vlastite odgovore ili tekst u polja sa slobodnim unosom, ispitanici su tu mogućnost iznimno rijetko koristili (samo u četiri slučaja).

Šest od osam ispitanika bilo je informirano o provedbi javnog savjetovanja, dok ih je dvoje za njega saznalo putem ankete. Od onih koji su već znali tu informaciju, dvoje ih ju je dobilo u izravnoj komunikaciji, a četvero putem mrežnih stranica odnosno društvenih mreža.

Niti jedan od ispitanika nije odabrao odgovor prema kojem je strateški dokument pročitao u cijelosti, što nije neobično jer uz dokument postoji nekoliko opsežnih priloga, ali čitanje cjelovitog dokumenta nije bilo uvjet ni za sudjelovanje u službenoj javnoj raspravi niti bi se moglo pouzdano provjeravati. Dok je dvoje odgovorilo da "još nisu, ali namjeravaju" pročitati dokument, ostalih šest ispitanika pročitao je veći dio, djelomično ga je ili, u jednom slučaju, barem površno pogledalo.

Sudionici su svoje poznavanje politike regionalnog razvoja ocijenili visokom četvorkom (prosjeck 4,0 uz raspon ocjena od 3 do 5) što bi ih, uz pretpostavku da su se ocijenili objektivno, činilo vrlo kompetentnima za davanje mišljenja o strateškom dokumentu. Polovica ispitanika trenutno obavlja poslove vezane za regionalni razvoj, troje ih je takve poslove obavljalo u prošlosti, dvoje su sektorski stručnjaci, a dvoje se obrazovalo u području regionalnog razvoja. Od ispitanika dvoje je izjavilo da njihov interes za regionalni razvoj nije vezan uz posao niti obrazovanje. Pet ispitanika barem jednom mjesečno posjeti mrežnu stranicu nadležnog ministarstva, četvero stranice županija ili regionalnih koordinatora, a troje nezavisnu stranicu <http://regionalni.weebly.com>. Troje je sudjelovalo u izradi integriranog teritorijalnog dokumenta na nacionalnoj razini, a čak šestoro u izradi dokumenta na nižoj teritorijalnoj razini. (Ispitanici su mogli odabrati više od jednog odgovora na ova pitanja.) Osim toga, svi ispitanici su u većoj ili manjoj mjeri upoznati s prethodnom Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011.-2013. Iako se ovakva struktura ispitanika može činiti jako dobrom, ona je i očekivana s obzirom da je informacija o anketi prvenstveno bila dostupna onima koji već prate stranice o regionalnom razvoju.

Regionalna raspodjela ispitanika pokazala se prilično nepovoljnom - većina ih dolazi iz sjeverozapadnog dijela Republike Hrvatske (troje iz Grada Zagreba, dvoje iz Krapinsko-zagorske

županije te po jedan ispitanik iz Međimurske, Varaždinske i Sisačko-moslavačke županije). Polovica ih dolazi iz urbanih područja, a po jedan je označio da jedinica lokalne samouprave u kojoj živi pripada brdsko-planinskim odnosno potpomognutim područjima. Prosječna starost ispitanika može se (prema odabranim dobnim skupinama) procijeniti na nešto više od 40 godine što je zanimljiva podudarnost s državnim prosjekom.

Javno savjetovanje o budućem strateškom dokumentu

Polovica sudionika ankete izjavila je da nema namjeru sudjelovati u službenoj javnoj raspravi, dok je gotovo polovica pokazala interes za uključivanje i u e-Savjetovanje. Jedan od sudionika je najavio odlazak na javno predstavljanje, a jedan upućivanje pisanih komentara (i na ovo pitanje bilo je moguće dati više odgovora). Od onih koji se nemaju namjeru uključiti u službenu javnu raspravu većina je odgovorila da "ne vjeruje da institucije ozbiljno uzimaju u obzir prijedloge dane tijekom javnih savjetovanja" dok se jedan sudionik odlučio za odgovor "Nemam dovoljno kompetencija ili informacija za davanje konstruktivnih primjedbi i prijedloga".

Vezano za održavanje javnog predstavljanja 63% misli da je dokument trebalo predstaviti na više od jedne lokacije, jedan sudionik odlučio se za odgovor da je predstavljanje na jednoj lokaciji izvrsna ideja, a jedan da su javna predstavljanja izgubila na važnosti razvojem tehnologije. Dobiven je i jedan zanimljiv prijedlog prema kojem je *javno predstavljanje trebalo organizirati na početku javnog savjetovanja, a nekoliko dana prije kraja trebalo je održati skup na kojem bi se strukturirano komentirala do tada pristigla mišljenja.*

Jedan od potencijalnih problema kod komentiranja strateškog dokumenta je usmjerenost onih koji daju komentare na pojedinačne interese (projekte, sektore) uz nedovoljno posvećivanje pažnje cjelovitom dokumentu. S tog aspekta utješna je informacija da polovica anketiranih prvenstveno vodi računa o cjelovitosti dokumentu, smislenosti i usklađenosti analize te predviđenih ciljeva, prioriteta i mjera.

Tablica 2. Odgovori sudionika ankete na pitanje 1d – na što će prvenstveno usmjeriti pažnju u strateškom dokumentu

Ako se uključite u javnu raspravu o Strategiji, pažnju ćete prvenstveno usmjeriti na:		
A	Cjelovitost dokumenta, smislenost i usklađenost analize te predviđenih ciljeva, prioriteta i mjera	4
B	Kvalitetno prepoznavanje dijelova teritorija u Republici Hrvatskoj koji trebaju dodatnu razvojnu podršku	0
C	Uključenost sektora / projekata kojima se bavite	3
D	Usklađenost prijedloga Strategije s ciljevima EU i dokumentima koji se odnose na financiranje iz ESI fondova	1
E	Pitanja zaštite okoliša	0
F	Neću osobito usmjeravati pažnju niti na jedan od ovih elemenata	0
G	Drugo	0

Kad je riječ o razumljivosti strateškog dokumenta koji je na javno savjetovanje dan bez akcijskog plana provedbe, financijskog okvira i vrijednosti pokazatelja polovica ispitanih odgovorila je da je bez ovih elemenata teško razumjeti što se želi postići provedbom strateškog dokumenta, troje ga uglavnom razumije, ali bi dokument bio jasniji uključivanjem ovih elemenata, a jedan sudionik je odabrao odgovor da ga razumije bez ovih elemenata. S obzirom da je prvi ponuđeni odgovor bio pozitivan u smislu razumijevanja dokumenta pa čak i ponudio opravdanje za izostavljanje ovih elemenata, odgovori sudionika mogu se smatrati vrlo indikativnima.

Tablica 3. Odgovori sudionika ankete na pitanje 1g o razumljivosti strateškog dokumenta bez akcijskog plana, financijskog okvira i vrijednosti pokazatelja

<i>Prijedlog Strategije upućen na javno savjetovanje ne sadrži akcijski plan provedbe, financijski okvir niti su u njemu navedene vrijednosti pokazatelja koji će se pratiti. Kako to utječe na vaše razumijevanje dokumenta?</i>		
A	Razumijem strateški dokument bez ovih elemenata, on predstavlja samo okvir i daje smjernice koje će se kasnije razraditi i dopuniti brojčanim pokazateljima	1
B	Uglavnom razumijem strateški dokument, ali bio bi jasniji kad bi se uključili i ovi elementi	3
C	Bez ovih elemenata teško je razumjeti što se može i želi postići provedbom strateškog dokumenta	4
D	Drugo	0

Mišljenje sudionika o sadržaju strateškog dokumenta

Vizija strateškog dokumenta

Prvo pitanje koje je postavljeno sudionicima vezano za sadržaj dokumenta bilo je ono o njegovoj viziji koja glasi: "HRVATSKA 2020+: Zemlja regija blagostanja i sretnih ljudi". Nitko od sudionika nije viziju prepoznao kao izvrsnu, ali se općenito može reći da su mišljenja podijeljena – isti broj sudionika ocijenio ju je kao dobru odnosno u skladu s uobičajenim, ali i kao nerealnu viziju koja će demotivirati one koji provode Strategiju.

Tablica 4. Odgovori sudionika ankete na pitanje 2a o viziji strateškog dokumenta

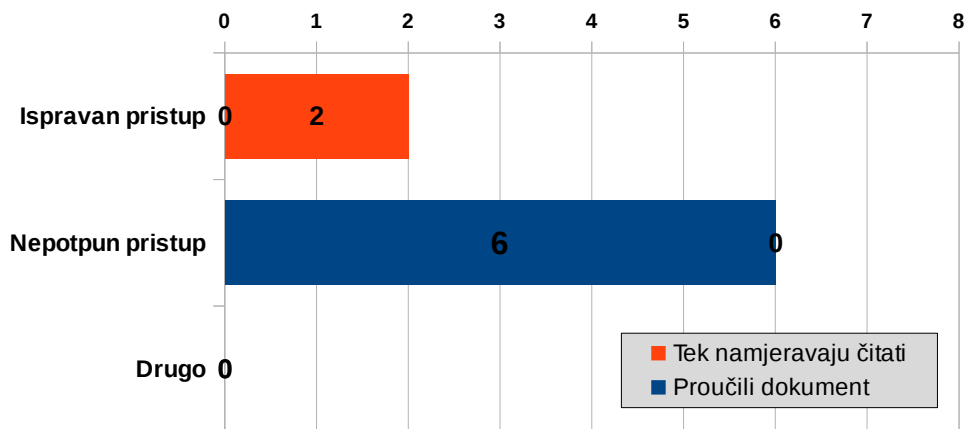
<i>U prijedlogu Strategije navedena je vizija koja glasi: "HRVATSKA 2020.+ : Zemlja regija blagostanja i sretnih ljudi" Što mislite o ovoj viziji?</i>		
A	Izvrсна vizija - optimistična i poticajna izjava koja će potaknuti bolju provedbu dokumenta	0
B	Dobra vizija - u skladu s uobičajenim vizijama u strateškim dokumentima	3
C	Nerealna vizija koja će zbog nemogućnosti ostvarenja demotivirati one koji provode Strategiju	3
D	Vizija predstavlja samo "ukras" u dokumentu pa nije bitno kakva je njezina kvaliteta	1
E	Nemam mišljenje o viziji	1

Analiza stanja

Detaljno analizirati analizu stanja bilo bi prezahtjevno u okviru ovakve ankete pa su sudionicima postavljena samo dva pitanja. Prvo od njih bilo je što misle o SWOT analizi koja se za potrebe ovog dokumenta pripremila na razini NUTS 2 regija. Čak 75% ispitanika odabralo je odgovor da je ovakav pristup nepotpun jer su regije unutar sebe jako heterogene i ne mogu se kvalitetno analizirati kao cjeline.

Kod analize ovog pitanja osobito je zanimljivo izdvojiti sudionike koji su odgovorili da još nisu pročitali strateški dokument nego to tek namjeravaju učiniti. Naime, oni su jedini koji su ovaj pristup ocijenili kao ispravan. Svi oni koji su dokument pročitali u većem dijelu ili ga djelomično proučili pa i jedan sudionik koji je odabrao odgovor prema kojem je dokument površno pregledao složili su se oko odgovora B: *To je nepotpun pristup. NUTS 2 regije su unutar sebe jako heterogene i ne mogu se kvalitetno analizirati kao cjeline.*

Slika 1. Mišljenje sudionika o provedbi SWOT analize na NUTS 2 razini ovisno o tome jesu li pročitali dokument

Sljedeće pitanje tražilo je od sudionika da odaberu pozitivne izjave o analizi stanja koje smatraju točnima. Ponuđene su četiri izjave uz mogućnost da jedan sudionik odabere sve ako smatra da su sve izjave točne. Na pitanje je odgovorilo pet sudionika (izostavljen je odgovor jednoga koji tek namjerava pročitati dokument). Odgovor treba uzeti s rezervom zbog relativno slabe popunjenosti ankete općenito kao i zbog mogućnosti da neki od sudionika nemaju negativan stav o pojedinoj tvrdnji, nego samo nisu u nju sigurni.

Tablica 5. Odgovori sudionika ankete na pitanje 2c o analizi stanja

Kojima od ovih karakteristika biste opisali analizu stanja unutar prijedloga Strategije? (moguće više odgovora)		
A	Analiza stanja je detaljna i obuhvaća sve relevantne sektore	1
B	Dionici s kojima se komuniciralo tijekom izrade analize stanja su dobro prepoznati	3
C	Analiza stanja daje dobar uvid u regionalne razlike (potrebe i potencijale) različitih dijelova RH	2
D	Podaci u analizi stanja su ažurni	0

Horizontalne teme i vrijednosti

Pitanjima 2d i 2e utvrđivalo se mišljenje sudionika ankete o horizontalnim temama i vrijednostima. Većina sudionika (njih pet) odabralo je odgovor da su horizontalne teme dobro odabrane. Među njima su i oni koji još nisu pročitali dokument, ali mogu imati načelno mišljenje. Nitko ih nije prepoznao kao izvrsne, ali isto tako samo jedan odgovor pokazuje nezadovoljstvo odabranim temama.

U ovom pitanju se pojavio i jedan prijedlog unutar odgovora D "Drugo" koji glasi: "Demografiju bi bilo dobro gledati i kroz aspekt obrazovanja i zapošljavanja odnosno razvoja gospodarstva na principu specifičnosti pojedine regije."

Tablica 6. Odgovori sudionika ankete na pitanje 2d o horizontalnim temama

U prijedlogu Strategije prepoznati su tri horizontalne teme regionalnog razvoja: - Demografija - Prostor i okoliš te - Digitalizacija i informatizacija. Kakvo je vaše mišljenje o odabiru ovih horizontalnih tema?		
A	Horizontalne teme su izvrsno odabrane, pogađaju važna pitanja o kojima treba voditi računa	0
B	Horizontalne teme su dobro odabrane	5
C	Horizontalne teme su pogrešno odabrane i bilo bi dobro odabrati neke druge	1
D	Drugo	1

Kad je riječ o vrijednostima većina sudionika smatra ih dobrima ili izvrsnima, dok se niti jedan nije odlučio za opciju da one nisu dobre. Nekoliko sudionika ankete odgovorilo je da poveznica između odabranih vrijednosti, strateških ciljeva i horizontalnih tema nije jasna što bi se vjerojatno moglo riješiti dodatnim tablicama unutar dokumenta ili u prilogima kojima bi se pojasnile veze.

Tablica 7. Odgovori sudionika ankete na pitanje 2e o vrijednostima

U prijedlogu Strategije navedene su sljedeće vrijednosti:		
- Kontinuirano učenje i transfer znanja		
- Participacija u odlučivanju		
- Otpornost i održivost		
- Aktiviranje lokalnih razvojnih potencijala		
- Kultura sustavnog javnog upravljanja		
- Socijalna osjetljivost		
Što mislite o njima?		
A	Izvrstan odabir najvažnijih vrijednosti kojima se Strategija treba voditi	1
B	Dobar odabir vrijednosti	4
C	Odabir vrijednosti nije dobar	0
D	Nije jasna poveznica između odabranih vrijednosti, strateških ciljeva i horizontalnih tema	3
E	Drugo	0

Strateški ciljevi, prioriteti i mjere

Strateški ciljevi s pripadajućim prioritetima i mjerama središnji su dio strateškog dokumenta pa je njima posvećen i veći broj pitanja. Sudionici su tako ocjenjivali odabrane strateške ciljeve te prioritete unutar svakog cilja. Postavljeno je i jedno pitanje u kojem su sudionici mogli odabrati između osam pozitivnih tvrdnji o ciljevima, prioritetima i mjerama (pitanje 2j.). Iako je na ovo pitanje odgovorilo pet od osam sudionika niti jedna tvrdnja nije odabrana više od jednom. Ovo može ukazivati ili na relativno negativan stav ispitanih o navedenim tvrdnjama ili da nemaju definirano mišljenje o njima.

Pitanjem 2f utvrđivalo se mišljenje sudionika o odabranim strateškim ciljevima. Mišljenja sudionika ankete ovdje su izrazito podijeljena – polovica ispitanih ciljeve je ocijenila kao dobre, a druga polovica se odlučila uglavnom na opciju da oni dobro zvuče, ali sadržajno nisu kvalitetni uz jednog sudionika koji je ih je okarakterizirao kao loše.

Tablica 8. Odgovori sudionika ankete na pitanje 2e o vrijednostima

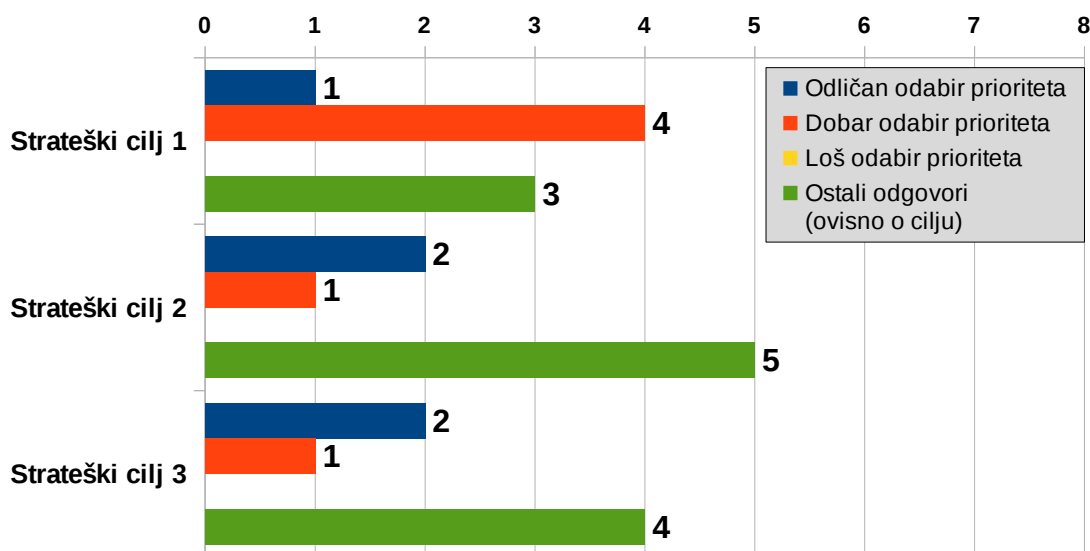
U prijedlogu Strategije prepoznata su tri strateška cilja:		
1: Povećanje kvalitete življenja poticanjem održivog teritorijalnog razvoja		
2: Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti		
3: Sustavno upravljanje regionalnim razvojem		
Što mislite o ovim ciljevima?		
A	Ovo su izvrsno odabrani ciljevi za Strategiju regionalnog razvoja	0
B	Ovo su dobro odabrani ciljevi	4
C	Strateški ciljevi su loše odabrani	1
D	Strateški ciljevi dobro zvuče, ali sadržajno nisu kvalitetni	3
E	Ne razumijem ove strateške ciljeve	0
F	Drugo	0

Kad je riječ o prioritetima unutar pojedinog strateškog cilja, jasno je vidljivo da niti jedan ispitanik nije odabrao opciju "loš odabir prioriteta unutar strateškog cilja" niti za jedan od ciljeva. Pet

ispitanika ocijenilo je prioritete unutar strateškog cilja 1 dobrim ili odličnim, a po tri su takav stav iskazali za prioritete unutar strateških ciljeva 2 i 3.

Ipak, značajan broj ispitanika odabrao je jednu od opcija kojom se opisuje svojevrsan nedostatak u definiranju prioriteta. Tako su za strateški cilj 1 tri ispitanika odabrala odgovor D: *Sektorski prioritete (1.1. i 1.2.) su nezgodno kombinirani s teritorijalnim (1.3.)*, za strateški cilj 2 čak petero ih je odabralo odgovor D: *Čini mi se da postoje preklapanja s prioritetima iz strateškog cilja 1*, dok su za strateški cilj 3 četiri ispitanika odabrala odgovor D: *Ovi prioritete bi trebali biti horizontalni, a ne unutar zasebnog strateškog cilja*. Mogućnost da sami daju dodatni komentar pod opcijom E *Drugo* nije koristio niti jedan sudionik.

Slika 2. Stav ispitanika o odabiru prioriteta unutar tri strateška cilja

Tablica 9. Odgovori sudionika ankete na pitanje 2g, 2h i 2i o prioritetima unutar strateškog cilja

U strateškom cilju 1: Povećanje kvalitete življenja poticanjem održivog teritorijalnog razvoja sektorski prioritete (1.1. i 1.2.) su nezgodno kombinirani s teritorijalnim (1.3.)	3
U strateškom cilju 2: Povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti postoje preklapanja s prioritetima iz strateškog cilja 1	5
U strateškom cilju 3: Sustavno upravljanje regionalnim razvojem navedeni prioritete bi trebali biti horizontalni, a ne unutar zasebnog strateškog cilja	4

Detaljnija pitanja o mjerama nisu postavljena jer bi to značajno povećalo opseg ankete. Nažalost je i unutar aplikacije e-Savjetovanja dio dokumenta koji se odnosi na mjere bilo izrazito teško komentirati jer je u sustavu taj dio dokumenta predstavljen u obliku jedne velike tablice pa se komentar mogao staviti samo na jednom mjestu, a ne ciljano za željenu mjeru.

Niz tvrdnji koji je ponuđen sudionicima unutar pitanja 2j popunjen je u nedostatnoj mjeri za analizu, ali s obzirom da sudionici ovo pitanje nisu preskočili, već su birali mali broj odgovora, ipak može ukazati na potrebu za poboljšanjima ovog dijela dokumenta.

Tablica 10. Odgovori sudionika ankete na pitanje 2j o strateškim ciljevima, prioritetima i mjera

Kojim od ovih karakteristika biste opisali odabir strateških ciljeva, prioriteta i mjera unutar prijedloga Strategije? (moguće više odgovora)		
A	Strateški ciljevi, prioriteti i mjere usklađeni su s mojim mišljenjem o razvojnim potrebama Republike Hrvatske	1
B	U odabiru ciljeva, prioriteta i mjera jasno se vidi čemu treba dati prednost pri odabiru projekata za financiranje	1
C	Odabir ciljeva, prioriteta i mjera jasno pokazuje koje teritorije treba posebno poticati kako bi dostigli željeni stupanj razvoja	1
D	Iz odabira je jasno da su prilikom izrade Strategije u obzir uzeti postojeći resursi (ljudski, financijski...) i opisane su preporuke za njihov razvoj	1
E	Između postojećih ciljeva, prioriteta i mjera u pravilu postoje jasna razgraničenja koja će olakšati praćenje	0
F	Rezultati/ishodi pojedinih ciljeva, prioriteta i mjera su jasni i lako mjerljivi te realistično postavljeni	0
G	Iz opisa ciljeva, prioriteta i mjera može se lako shvatiti koje su dužnosti Ministarstva regionalnoga razvoja i fonova EU u pogledu njihovog ostvarenja, a koja je uloga drugih tijela	1
H	Za ciljeve, prioritete i mjere jasno je razmotren utjecaj na okoliš te su dane kvalitetne preporuke	1

Pokazatelji kojima će se mjeriti napredak u strateškim ciljevima, prioritetima i mjerama u nacrtu strateškog dokumenta definirani su samo okvirno. Za njihovo detaljno definiranje, kao i u neke druge svrhe, nositelj izrade najavio je izradu 17 dodatnih studija. Ispitanici su zatraženi da o tome daju svoje mišljenje. Od sedam ispitanika koji su odgovorili na pitanje, samo se jedan složio s ovom idejom, dok svi ostali misle da bi broj trebalo smanjiti ili maksimalno ograničiti.

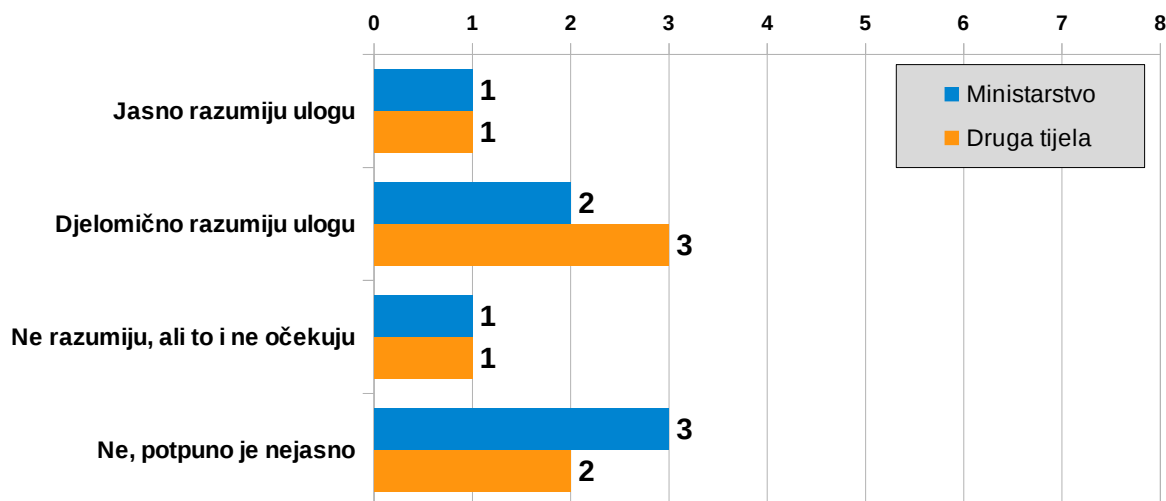
Tablica 11. Odgovori sudionika ankete na pitanje 2k o budućim studijama

Za izračun vrijednosti pokazatelja unutar ove Strategije predviđa se izrada 17 dodatnih studija. Što mislite o tome?		
A	Odlično je da se konačno pitanja regionalnog razvoja poprate stručnim studijama	1
B	Dobro je da se izrađuju stručne studije, ali ne bi ih trebalo izrađivati u tolikom broju	3
C	Broj studija treba maksimalno ograničiti kako bi se uštedio novac poreznih obveznika	3
D	Drugo	0

Opis uloge Ministarstva i drugih relevantnih tijela

S obzirom da nacrt strateškog dokumenta sadrži i poglavlje koje se bavi nositeljem strategije i provedenim strukturama, u anketi se kroz dva pitanja pokušalo saznati u kojoj mjeri čitatelji mogu razumjeti ulogu nadležnog ministarstva i drugih uključenih tijela.

Mišljenja sudionika i ovdje su prilično podijeljena. Otprilike pola ih u potpunosti ili djelomično razumije ulogu Ministarstva i drugih tijela, dok druga polovica ne razumije njihovu ulogu. Ipak, treba napomenuti da je samo jedan sudionik odabrao opciju da jasno razumije ulogu ministarstva i drugih tijela, što ukazuje da bi se u ovom dijelu dokumenta mogla napraviti poboljšanja.

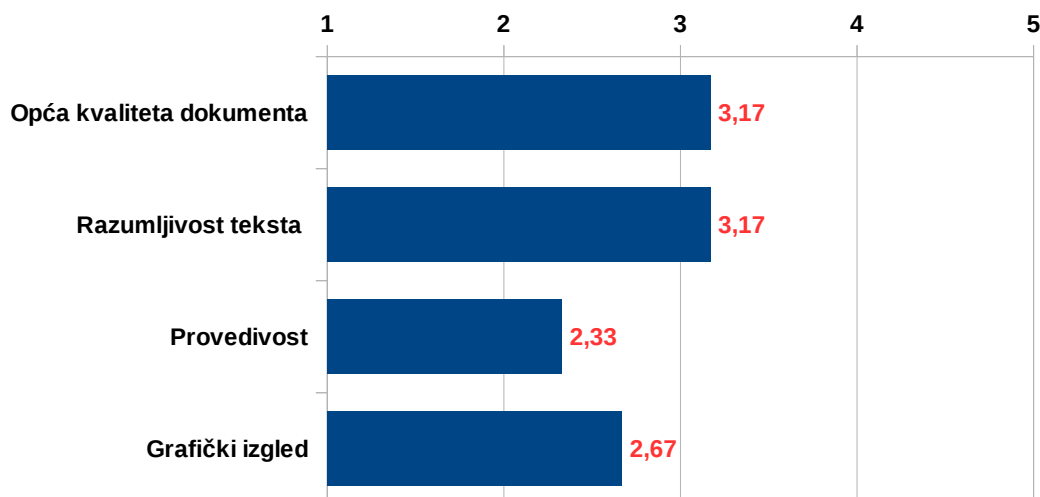

Slika 3. Razumljivost uloge Ministarstva i drugih tijela iz Nacrta prijedloga Strategije

Brojčane ocjene Strategije

Unutar ankete od ispitanika se tražilo da ocjene pojedine elemente strateškog dokumenta ocjenama od 1 do 5, pri čemu ocjena 1 predstavlja najslabiju, a 5 najbolju ocjenu. Strateški dokument dobio je prosječne ocjene od sudionika ankete koji su ga barem djelomično pročitali³. Kad bi se isključile i ocjene još jednog sudionika koji je Strategiju pogledao samo površno, ocjene bi bile još nešto niže (3,00; 2,80; 2,20; 2,40)

Najslabije je ocjenjena provedivost Strategije što je prilično zabrinjavajuće. Ocjena za grafički izgled, iako niska, ne treba u toj mjeri zabrinjavati s obzirom da se radi o nacrtu te se mogu očekivati ispravke u završnoj fazi izrade. Također, donekle može zabrinuti i niska ocjena razumljivosti teksta, osobito ako se uzme u obzir da čitatelji relativno dobro razumiju problematiku regionalnog razvoja.

Slika 4. Prosječne ocjene odabranih elemenata Nacrta prijedloga Strategije

Niti jedan od sudionika nije iskoristio mogućnost da u pitanju 3e dodatno prokomentira ove elemente ili svoje ocjene.

³ Isključena je ocjena jednog sudionika koji je naveo da dokument tek namjerava pročitati te sve elemente ocijenio najnižom mogućom ocjenom

Osim brojčane ocjene koja se tražila u ovom dijelu ankete, prethodno je sudionicima postavljeno nešto preciznije pitanje 2n *Što mislite o kartografskim i grafičkim prikazima unutar Strategije?*

Tablica 12. Odgovori sudionika ankete na pitanje 2n o kartografskim i grafičkim prikazima

<i>Što mislite o kartografskim i grafičkim prikazima unutar Strategije?</i>		
A	Odlični su i pomažu mi da lakše shvatim analizu stanja	1
B	Donekle su mi korisni, ali mnogi od njih su iskrivljeni ili nejasni	4
C	Vrlo loše su napravljeni i teško ih povezujem sa sadržajem Strategije	0
D	Drugo	1

Većina sudionika složila se da su donekle korisni, ali su mnogi iskrivljeni ili nejasni. Dodatni odgovor upisan pod D *Drugo* djelomično se poklapa s ponuđenim odgovorom C odnosno glasi: "Teško ih povezujem sa sadržajem Strategije".

Donošenje Strategije i njezin odnos s drugim dokumentima

Sudionici ankete pokazali su također određenu podijeljenost vezanu za važnost same Strategije regionalnog razvoja. Broj sudionika koji smatraju da je riječ o vrlo važnom dokumentu i onih koji misle da je dokument zbog kasnog donošenja izgubio na svojoj važnosti je jednak. S obzirom da kašnjenje nije nešto što se može ispraviti, nositelju preostaje voditi više računa o pravodobnoj izradi sljedeće generacije dokumenata.

Tablica 13. Odgovori sudionika ankete na pitanje 4a o važnosti strateškog dokumenta

<i>Kakva je, prema vašem mišljenju, važnost Strategije regionalnog razvoja za razdoblje do kraja 2020. godine koja se sada donosi?</i>		
A	Vrlo velika važnost jer je to jedini dokument koji se bavi problematikom regionalnog razvoja	3
B	Ovo je važan dokument, ali ne toliko koliko već odobrene sektorske strategije	1
C	Ovaj dokument je važan, ali ne toliko koliko županijske razvojne strategije ili strategije razvoja urbanih područja	1
D	Ovaj dokument se donosi prekasno pa je zbog toga izgubio na važnosti	3
E	Drugo	0

Većina sudionika (njih pet) očekuje donošenje Strategije regionalnog razvoja tijekom 2017. godine, a neki čak i ranije (dvoje u 2016. godini). Samo je jedan sudionik iznio pretpostavku da se dokument uopće neće usvojiti, nego će se pristupiti izradi novog.

Vezano za vremenski slijed izrade nacionalnog dokumenta i županijskih razvojnih strategija, od sudionika se tražilo da odaberu najbolji slijed izrade. Sudeći po odgovorima prednost se daje istodobnoj izradi koja omogućava aktivnije predlaganje sadržaja za nacionalni strateški dokument.

Tablica 14. Odgovori sudionika ankete na pitanje 4c o slijedu izrade dokumenata

<i>Kakav bi trebao biti vremenski slijed izrade Strategije na nacionalnoj razini i županijskih razvojnih strategija?</i>		
A	Prvo bi trebalo usvojiti dokument na nacionalnoj razini, a nakon toga započeti s izradom dokumenata na županijskoj razini kako bi se izbjegle neusklađenosti	3
B	Dokumente treba raditi istodobno kako bi dionici sa županijske razine mogli aktivnije sudjelovati u predlaganju sadržaja za nacionalnu Strategiju	5
C	Nije bitno kojim se slijedom izrađuju ovi dokumenti ako se njihov sadržaj na kraju uskladi	0

Kakav bi trebao biti vremenski slijed izrade Strategije na nacionalnoj razini i županijskih razvojnih strategija?		
D	Drugo	0

Od sudionika se također tražilo mišljenje o sadržaju Strategije regionalnog razvoja u odnosu na sektorske strateške dokumente. Donekle očekivano, sudionici su najviše birali posljednji ponuđeni odgovor prema kojem Strategija regionalnog razvoja treba krenuti od specifičnih teritorija, a onda izdvajati sektore koji su za njih bitni. Ostali sudionici podijelili su se oko odgovora da Strategija treba opisati sve sektore radi podloge za povlačenje sredstava iz ESI fondova i odgovora da se Strategija treba koncentrirati na 2-3 ključna sektora.

Tablica 15. Odgovori sudionika ankete na pitanje 4d o odnosu sa sektorskim dokumentima

Kakav bi trebao biti vremenski slijed izrade Strategije na nacionalnoj razini i županijskih razvojnih strategija?		
A	Strategija regionalnog razvoja treba detaljno opisati sve sektore kako bi stvorila podlogu za povlačenje sredstava iz ESI fondova	2
B	Strategija regionalnog razvoja treba odabrati 2-3 ključna sektora i tako pridonijeti koncentraciji sredstava za rješavanje najbitnijih pitanja	2
C	Strategija regionalnog razvoja treba se koncentrirati na specifične teritorije (gradove, potpomognuta područja, otoke...), a onda izdvojiti sektore bitne za svaki od njih za njih	4
D	Drugo	0

Općenita pitanja o regionalnom razvoju

Uz pitanja putem kojih se identificiralo poznavanje problematike regionalnog razvoja, interesi, dobna skupina te županija iz koje sudionici dolaze, postavljena su i dva pitanja o regionalnom razvoju nevezana za sam strateški dokument. Za razliku od uobičajenih metoda javnih rasprava u kojima se od sudionika traži da nešto dodaju, ovdje se od njih tražilo da prioritiziraju odnosno izdvoje jedan odgovor koji smatraju najbitnijim. Teoretski bi ovakvo ispitivanje bilo poželjno provesti u ranoj fazi definiranja politika ili strateškom planiranju kako bi pomoglo u prioritizaciji.

Prvo takvo pitanje 5e tražilo je od sudionika da odaberu samo jednu prioritetnu temu za regionalni razvoj u sljedećem razdoblju. Zanimljivo je da se pola sudionika odlučilo za samo jedan od pet ponuđenih odgovora, a to je "*Prepoznavanje posebnosti (izazova i potencijala) različitih prostora u Republici Hrvatskoj*". Ovaj je odabir ujedno dio definicije regionalnog razvoja iz trenutno važećeg zakonodavnog okvira.

Tablica 16. Odgovori sudionika ankete na pitanje 5e o prioritetima regionalnog razvoja

Kad biste trebali odabrati samo jednu, koju od navedenih tema biste odabrali kao prioritetnu za politiku regionalnog razvoja u sljedećem razdoblju?		
A	Ujednačeniji razvoj svih dijelova Republike Hrvatske	1
B	Prepoznavanje posebnosti (izazova i potencijala) različitih prostora u Republici Hrvatskoj	4
C	Zastupanje potreba regionalnih i lokalnih dionika na nacionalnoj razini	1
D	Razrada regionalne/lokalne dimenzije unutar drugih sektorskih politika	1
E	Apsorpcija EU sredstava	1
F	Drugo	

Sudionici ankete pokazali su visoku razinu suglasnosti i kad je riječ o najznačajnijim preprekama za regionalni razvoj. Čak njih 6 odlučilo se za odgovor: "*Nema kvalitetnog strateškog planiranja i*

prioritizacije, nego se projekti jednostavno provode po redu kako se pripremaju ili dobiju sredstva". Jedan od sudionika primijetio je da sektorski stručnjaci ne prepoznaju politiku regionalnog razvoja kao bitnu, dok je u okviru odgovora Drugo jedan od sudionika naveo kao problem "nedovoljnu decentralizaciju".

Tablica 17. Odgovori sudionika ankete na pitanje 5f o preprekama za regionalni razvoj

Što predstavlja najveću prepreku za učinkovit regionalni razvoj u Republici Hrvatskoj?		
A	Sektorski stručnjaci ne prepoznaju politiku regionalnog razvoja kao bitnu	1
B	Nema kvalitetnog strateškog planiranja i prioritizacije, nego se projekti jednostavno provode po redu kako se pripremaju ili dobiju sredstva	6
C	Nema dovoljno stručnjaka koji bi se bavili ovim pitanjima	0
D	Nema dovoljno kvalitetnih projekata	0
E	Drugo	1

S obzirom na mali broj sudionika ove ankete, slična pitanja mogla bi se ponoviti odvojeno u nekom kraćem ispitivanju.

Zaključci

Uzimajući sve navedeno u prethodnoj analizi uz zadržku uvjetovanu malim brojem sudionika ankete, mogu se izdvojiti sljedeći zaključci:

- Podjednak broj osoba pokazao je interes za sudjelovanje u anketi i u službenom on-line savjetovanju (e-Savjetovanja). Ispitanici nisu dokument pročitali u cijelosti (što se može pripisati njegovom opsegu), ali su ga uglavnom proučili u dovoljnoj mjeri te su općenito dobro upoznati s politikom regionalnog razvoja. Razina potpunosti pojedinačnih upitnika je visoka.
- Otprilike polovica sudionika ankete namjeravalo je sudjelovati i u službenoj javnoj raspravi, a oni koji se u nju neće uključiti uglavnom izražavaju sumnju oko ozbiljnosti s kojom institucije uzimaju prijedloge dobivene u javnoj raspravi. Većina sudionika nije zadovoljna što se **javno predstavljanje** dokumenta održalo samo na jednoj lokaciji, a jedan sudionik dao je zanimljiv prijedlog da bi se predstavljanje trebalo održati na početku javne rasprave, a u terminu pred sam kraj mogli bi se predstaviti dobiveni komentari. Prilikom **čitanja** strateškog dokumenta polovica uključenih pozornost usmjerava prvenstveno na cjelovitost, smislenost i usklađenost analize te predviđenih ciljeva, prioriteta i mjera. Polovica sudionika može ili uglavnom može razumjeti dokument bez akcijskog plana, financijskog okvira i vrijednosti pokazatelja, dok ga polovica teško razumije bez ovih elemenata.
- Sudionici ankete podijeljeni su oko mišljenja o **viziji** – isti broj smatra ju uobičajenom za ovakve dokumente, kao i nerealnom vizijom koja će demotivirati one zadužene za provedbu.
- **Svi sudionici koji su barem djelomično proučili dokument složili su se oko toga da provedba SWOT analize na razini NUTS 2 regija predstavlja nepotpun pristup zbog heterogenosti ovih regija.**
- **Horizontalne teme i vrijednosti** su po mišljenju sudionika možda i najbolji dio dokumenta. Prevladali su odgovori prema kojima su one dobro odabrane (uz jednu ocjenu izvrstan za vrijednosti i jedno mišljenje da su horizontalne teme loše odabrane). Ipak, dio sudionika smatra da je potrebno jasnije povezati odabrane vrijednosti, strateške ciljeve i horizontalne teme.
- Oko **strateških ciljeva** sudionici su ponovo podijeljeni. Niti jedan sudionik ih nije ocijenio kao izvrsne, pola ih smatra dobrima, a druga polovica smatra da su loši ili da samo dobro

- zvuče, ali sadržajno nisu kvalitetni. Slično je i s odabirom prioriteta unutar strateških ciljeva, oko polovica sudionika smatra ih barem dobrima, a druga polovica se ovisno o strateškom cilju odlučila za neki od komentara (nezgodno kombiniranje sektorskih i teritorijalnih prioriteta, preklapanja između ciljeva 1. i 2., prioriteta iz cilja 3 bi trebali biti horizontalni).
- Gotovo svi sudionici izrazili su neslaganje s izradom 17 **dodatnih studija** u svrhu definiranja pokazatelja i provedbe politike regionalnog razvoja odnosno misle da se njihov broj treba smanjiti.
  - Samo jedan sudionik iz prijedloga strateškog dokumenta jasno razumije **ulogu Ministarstva i drugih tijela**. Među preostalima, broj onih koji ju djelomično razumiju ili im je potpuno nejasna je podjednak.
  - Opća kvaliteta dokumenta i razumljivost teksta ocijenjeni su prosječnom ocjenom 3,17, provedivost ocjenom 2,33, a grafički izgled ocjenom 2,67. Osobito zabrinjavaju niska ocjena provedivosti dokumenta, ali i tek prosječna ocjena razumljivosti teksta jer su sudionici dobro upoznati s temom. Polovica anketiranih je u dodatnom pitanju primijetila da su grafički prikazi donekle korisni, ali su mnogi iskrivljeni ili nejasni.
  - Podjednak broj sudionika smatra da je Strategija regionalnog razvoja vrlo važan dokument, kao i da je zbog kasnog donošenja izgubila na važnosti. Donošenje očekuju tijekom 2017. godine. Zanimljivo je da **većina misli da bi se dokumenti na središnjoj i regionalnoj razini trebali raditi istodobno radi aktivnijeg predlaganja sadržaja**. Očekivano, polovica sudionika misli da bi se Strategija trebala koncentrirati na specifične teritorije, a zatim izdvojiti sektore koji su za njih bitni, dok ostali misle da treba obuhvatiti sve sektore ili se koncentrirati na 2-3 najvažnija.
  - Kad je riječ o općenitim pitanjima o regionalnom razvoju najviše sudionika smatra da se politika regionalnog razvoja treba **koncentrirati** na prepoznavanje posebnosti (izazova i potencijala) različitih prostora u Republici Hrvatskoj. **Uvjerljiva većina smatra da je najveća prepreka učinkovitijeg regionalnog razvoja nedovoljno strateško planiranje i prioritizacija** koje rezultira provedbom projekata po redu kako se pripreme ili dobiju sredstva. Ovim odgovorom ujedno su pokazali da daju veliku važnost strateškom planiranju pa i ovom dokumentu.

Administratorica stranice
<http://regionalni.weebly.com>

Božica Horvat

13. rujna 2016. godine